

nummer 49 (95-3)

Officieel orgaan

van de

**Filatelistenvereniging
"NOVIOPOST"**

te

Nijmegen

Verschijnt 4 X per jaar

IN DIT NUMMER

Frankrijk special

De dekolonisatie van Afrika

**De Franse entree stempels
op de post uit Holland**

heel veel Verenigingsnieuws

REDACTIE

Redactieadres:

F. v.d. Puttestr. 27
6535 WD NIJMEGEN
TEL. 080-562711

Expeditie:

J.H.M. Furer

Redactie:

J. Spijkerman
J. Mulder
H. Geurts

Tekeningen:

L.P. Straten

AGENDA

Overzicht bijeenkomsten Noviopost 2^e halfjaar 1995

13 oktober 1995

Thema avond "Frankrijk en gebieden".

Zoals elk van de voorgaande jaren is er een thema avond. Dit jaar is dat Frankrijk en gebieden. Alles op deze avond, zoals veiling, tentoonstelling, verloting e.d., staat geheel in het teken van dit thema. Elders in dit nummer treft u, zoals beloofd in het vorige nummer, meer informatie aan.

15 oktober 1995

Internationale postzegelbeurs in hotel Erica te Berg en Dal. Diverse handelaren zijn aanwezig met postzegels en poststukken. Er is een beperkt aantal ruil tafels aanwezig.

17 oktober 1995, Middagbijeenkomst

23 oktober 1995, Regionale ruilavond

3 november 1995

- Kijkavond van de grote veiling op zaterdag 4 november
- De rondzenddienst is aanwezig. Gedurende de bijeenkomst is er volop de gelegenheid om zegels uit de rondzendboekjes te kopen. Er wordt gezorgd voor een grote voorraad van diverse landen en prijsklassen. Een eerste kennismaking? Heeft u vragen of wensen?
- Verloting en gratis presentieverloting.

4 november 1995

Grote halfjaarlijkse veiling voor de leden. Bezichtiging van de kavels van 10.30 tot 12.00 uur. Aanvang van de veiling 13.30 uur.

Over de gekochte kavels is geen opgeld en geen tafelgeld verschuldigd.

AGENDA

21 november 1995, Middagbijeenkomst

27 november 1995, Regionale ruilavond

8 december 1995

- Jaarlijkse bingo met prachtige filatelistische prijzen.
- Verloting en gratis presentieverloting. Bekend, tot ver buiten onze vereniging, zijn de te winnen geweldige prijzen.

18 december 1995, Regionale ruilavond

19 december 1995, Middagbijeenkomst

Met uitzondering van de Internationale postzegelbeurs, vinden alle bijeenkomsten plaats in "de Klokketoren", Slotemaker de Bruïneweg (hoek Muntweg), Nijmegen (tel. 080-552649).

Aanvang middagbijeenkomsten 14.30 uur, zaal open 14.00 uur.

Regionale ruilavonden van 19.00 uur tot 22.00 uur.

Aanvang gewone bijeenkomsten 20.00 uur, zaal open 19.00 uur.

Geen 6 maar 13

U zult wel denken, we gaan er op vooruit want het wordt meer. Zo is het dus niet helaas. De titel slaat namelijk op het feit dat de bijeenkomst van 6 oktober verplaatst wordt naar 13 oktober. Nu de Klokketoren verbouwd is, zal men wel moeten wennen aan de nieuwe omstandigheden. De administratie draait nog niet feilloos. Misschien dat de computer de schuld krijgt van de problemen of van wat er misgegaan is. Of dacht men: "een Franse avond, dus met de Franse slag?". Het uiteindelijke resultaat is echter dat we onze bijeenkomst moeten verplaatsen. Gelukkig doen wij filatelisten daar niet zo moeilijk over. De oplettende lezers zullen in de agenda de nieuwe datum wel hebben opgemerkt, maar voor de anderen (welke anderen?) voor de zekerheid toch dit stukje.

Contributie verhoging

Met ingang van 1 januari 1996 wordt de contributie verhoogd. Tijdens de jaarvergadering van 6 mei 1994 (over 1993) heeft de voorzitter meegedeeld, dat er alleen van contributie verhoging sprake zal zijn, als een ernstige terugval optreedt in de opbrengst van de rondzenddienst of als andere kosten een grote verhoging vertonen.

Dat laatste is het geval.

De Bondscontributie wordt als gevolg van een terugval van het ledenaantal van de Bond, verhoogd van *f* 3,50 naar *f* 4,50 per lid per jaar. Tussen haakjes, deze terugval is niet te wijten aan Noviopest. Bij ons stijgt, in tegenstelling tot de landelijke trend, het ledenaantal.

Het maandblad Philatelie gaat, door een enorme stijging van de papierprijs, van *f* 1,85 naar *f* 2,15 per nummer. Een verhoging van *f* 3,30 per jaar. Totale stijging van de kosten *f* 4,30 per jaar.

Hoe is de situatie in 1995 ?

Bijdrage van de leden *f* 30,-. Bondscontributie (*f* 3,50) en Maandblad Philatelie (*f* 20,35) kosten totaal *f* 23,85. Blijft over *f* 6,15 om mee te werken.

Toestand vanaf 1996: Bondscontributie (*f* 4,50) en Maandblad Philatelie (*f* 23,65) vergen totaal *f* 28,15. Om iets mee te doen blijft *f* 1,85 over. Daar kun je niets mee doen. Voeg daarbij de extra kosten die op ons afkomen, zoals toenemende mutatie kosten bij Bond en Maandblad (*f* 0,59 per mutatie), dalende rente (leuk voor de mensen met een hypotheek, maar niet voor ons), dreigende verhoging van de porto kosten en de toenemende kosten in het betalingsverkeer (*f* 0,60 per overschrijving). Het is begrijpelijk dat we, als dit allemaal doorgaat, de *f* 1,85 per lid ook nog kwijt zijn.

We ontkomen niet aan contributie verhoging. Waar vele andere filatelistenverenigingen een verhoging van *f* 10,- willen invoeren, kunnen wij, dankzij onze goede rondzenddienst, met minder volstaan.

De jaarvergadering van 19 mei 1995 deelt dan ook de conclusie van het bestuur om met ingang van 1 januari 1996 de contributie te verhogen tot *f* 35,-. De verhouding zoals die voorheen was, is dan hersteld en wordt *f* 28,15 voor Bond en Maandblad en *f* 6,85 om mee te werken. Overigens zij opgemerkt, dat dit de eerste contributie verhoging is in de 12½ jaar van ons bestaan.

Het bestuur

Stichting Filatelie Rijk van Nijmegen

INTERNATIONALE POSTZEGELBEURS zondag 15 oktober 1995 in HOTEL ERICA TE BERG EN DAL VAN 10.00 TOT 17.00 UUR

Toegang gratis.

Hiermede wordt u uitgenodigd tot een bezoek aan de internationale
postzegelbeurs

Hotel ERICA te Berg en Dal zal op bovengenoemde datum het
centrum zijn van een groot filatelistisch gebeuren.

U vindt in de zalen van genoemd hotel een keur van zegels, post-
waardestukken, catalogi en alles wat een filatelist interesseert.
Op beperkte schaal zal ook ruimte beschikbaar zijn om te ruilen.

Voor inlichtingen en tafelreserveringen:

C.J.Verbaan telefoon: 080-557936

De beurs is speciaal bedoeld voor postzegels. Muntenuitruil of -handel e.d. is niet
toegestaan.

U wordt tevens attent gemaakt op de uitstekende keuken van Hotel ERICA

Tot ziens in Berg en Dal

Regionale ruilavonden van Noviopost

In het juni-nummer van Novioposta hebben we meegedeeld dat we vanaf september 1994 zouden starten met bovengenoemde ruilavonden. Deze avonden zijn een succes geworden. Ondanks de beperkt beschikbare ruimte i.v.m. de verbouwing van "de Klokketoren", hebben we de aanwezige leden toch kunnen bieden wat ze verwachtten. Het gehoopte contact met de niet-leden heeft een achttal nieuwe leden opgeleverd.

Ook in het nieuwe seizoen gaan we verder met deze regionale ruilavonden. De data en tijden worden steeds in Novioposta opgenomen. Was het in het afgelopen jaar zo dat we door de beperkte ruimte niet al te veel ruchtbaarheid aan de ruilavond hebben gegeven, in het nieuwe seizoen wordt dit anders. Vanaf mei en juni . l . hebben we de pers in Nijmegen en omgeving uitvoerig ingelicht. Dit had drukke ruilavonden in mei en juni tot gevolg.

Het in uw verzameling geïnvesteerde kapitaal kan door bijv. lekkage, brand of diefstal verloren gaan. Dan is er geld, soms veel geld nodig om een nieuwe collectie op te bouwen.

A VAN DE HOEF

VERZEKERINGSWINKEL

Postbus 309, 6500 AH Nijmegen
Telefoon (080) 226585-233465
van Oldenbarneveltstraat 23,
6512 AS Nijmegen

FIL. VER. "NOVIOPOST"

Op diverse plaatsen in Nijmegen en de regio verspreiden we folders om geïnteresseerde niet-leden in kennis te stellen van de data en zodoende hen uit te nodigen voor onze ruilavonden.

Verder zijn diverse handelaren uitgenodigd (met o.a. stapels brieven en postzegels). Als je niet kunt ruilen, moet je in ieder geval in de gelegenheid zijn om iets te kunnen kopen.

We nodigen dan ook alle leden uit om naar deze regionale ruilavonden in "de Klokketoren" te komen.

Misschien kunt u dan nog eens ouderwets ruilen. Ja hoor, dat komt voor op deze avonden. Niet-leden, maar ook leden, hebben vaak filatelistisch materiaal dat ze alleen meebrengen naar een dergelijke ruilavond. Leden hebben natuurlijk gratis toegang. Niet leden betalen een geringe entree-prijs.

 POSTZEGELHUIS ELDORADO Keizershof 17 - 6834 DG Arnhem. Telefoon 085 - 210013 Postbus 30295 - 6803 AG Arnhem. HET ELDORADO VOOR DE VERZAMELAAR POSTZEGELHUIS "ELDORADO"	POSTZEGELVEILING PASSON ZEIST HET VEILINGHUIS VOOR DE VERZAMELAAR POSTZEGELVEILING "PASSON" Heeft alles wat U als verzamelaar nodig heeft. Zeer veel zegels, postfris of mooi gestempeld, FDC's enz. van Nederland en West-Europa en accessoires uit voorraad leverbaar. Wat wij onverhoopt niet in huis hebben, kunnen wij voor U bestellen. Ook kunt U bij ons alle nieuwe uitgaven uit de gehele wereld in abonnement nemen. Elke vier weken een openbare veiling in Westervoort of Zeist elke zes weken onze schriftelijke Willemsjijn voor informatie, taxatie, inleveringen en het bekijken van kavels, bent U dagelijks welkom in ons ruime en gezellige bedrijfspand. Gemakkelijk bereikbaar met auto en openbaar vervoer. Einde lijn 3 Het Duifje. Keizershof 17, Arnhem. NAAM : ADRES : PLAATS : Het onze gratis veilingkatalogus heeft U het meest veelzijdige aanbod regelmatig bij U thuis. Postbus 30295, 6803 AG Arnhem. Tel. 085 - 210013 WIJ BIEDEN M E E R O P H E T Z E L F D E A D R E S
---	--

"Jan Rijsdijk"-prijs uitgereikt

Tijdens de jaarvergadering op 19 mei 1995 heeft de heer J. Rijsdijk de naar hem genoemde prijs uitgereikt aan de heer L. van der Sloot.

De prijs, die in oktober 1993 tijdens ons 10 jarig bestaansfeest in het leven is geroepen, is een erkenning en waardering voor het vele werk dat L. van der Sloot, meestal in anonimiteit, direct of indirect voor onze vereniging heeft verricht.

L. van der Sloot heeft niet alleen veel gedaan voor onze vereniging, maar ook persoonlijk veel voor zijn medeleden. Vrijwel altijd ongevraagd. Hij treedt nooit op de voorgrond, maar is altijd direct en overal bereid om te helpen. Om een voorbeeld te noemen. Hij haalt en brengt rondzendingen bij leden die dat door een handicap zelf niet kunnen.

Het is ondoenlijk om alle verdere hulpverlening van L. van der Sloot op te noemen. Dat zou een hele waslijst worden. We feliciteren L. van der Sloot met de "Jan Rijsdijk"-prijs en we hopen dat hij nog vele jaren van de prijs mag genieten en voor onze vereniging en de leden zal blijven werken.

Thema-avond "Frankrijk en gebieden"

Frankrijk en gebieden is het thema dat centraal staat op onze verenigingsavond van vrijdag 13 oktober 1995. Een groot aantal leden van onze vereniging heeft Frankrijk of de franstalige gebieden in zijn verzamelingen opgenomen. Tijdens deze avond proberen we iets bij te dragen aan de verzamelvreugde van deze groep. Bij de andere leden van onze vereniging wekken we misschien interesse voor dit verzamelwaardig gebied.

De bedoeling is dat we zoveel mogelijk frans materiaal meebrengen. Er zijn beslist liefhebbers genoeg.

Tijdens de bijeenkomst stellen de volgende leden een representatief gedeelte van hun verzameling ten toon:

- J. Rijsdijk: "Marianne, het symbool van de franse filatelie"
- P. v. Steenbergen: "Monaco"
- P. v.d. Grijp: "Appels, mango's, gouden borsten: de kleurrijke obsessies van Paul Gauguin"

Verder zijn er drie korte dia-lezingen door medeleden:

- J. Rijsdijk: "Marianne"
- P. v. Steenbergen: "Monaco"
- J. v.d. Klei: "Kastelen aan de Loire"

Vanzelfsprekend zijn bestuur en leden van de andere Nijmeegse filatelistenvereniging en het bestuur van s'Hertogenbosch uitgenodigd.

De op onze verenigingsavonden gebruikelijke onderdelen zijn aangepast aan het gekozen thema. Een gratis hapje en drankje hebben natuurlijk een frans tintje en passen perfect in de sfeer van de avond. Het is beslist de moeite waard om 13 oktober 1995 te reserveren voor deze franse avond.

Noviopostje

Gezocht: D.D.R. gestempeld na 1975 te koop of te ruilen voor Nederland of Bundespost Duitsland.

A.J. Scholten, Tooropstraat 48, 6521 NR Nijmegen, tel. 3221315

Feestelijke heropening "de Klokketoren"

Enkele wekengelden heeft eindelijk de oplevering plaats gevonden van de verbouwing van "de Klokketoren". Het heeft heel wat voeten in de aarde gehad, maar eindelijk is het zover. "De Klokketoren" wordt feestelijk heropend. Het programma van de feestelijkheden ziet er als volgt uit:

Vrijdag 22 september 1995.

Om 15.30 uur begint het officiële gedeelte. De opening, waarbij ca. 200 genodigden aanwezig zullen zijn, geschiedt door wethouder Buitenhuis.

De vertegenwoordigers van de gebruikers van "de Klokketoren" bouwen bij deze gelegenheid een maquette. Ze dragen zodoende "een steentje" bij aan de verbouwing.

Zaterdag 23 september 1995.

Feestdag voor alle gebruikers (dus ook onze vereniging) en de mensen uit de aangrenzende buurten. Van 12.00 tot 16.00 uur een grote fancy-fair in "de Klokketoren", met om ieder uur een extra activiteit (o.a. ballonnen artiest, clown, poppenkast). Onze vereniging is bij deze fancy-fair vertegenwoordigd met een stand voor een postzegel-lik-wedstrijd. Wie kan het snelst 10 postzegels uit een velletje van 10 plakken op een vooraf aangegeven plaats? We hopen dat we aan ca. 3000 zegels voldoende zullen hebben.

Van 19.30 tot 23.30 uur wordt een feestavond georganiseerd met een hapje en een dansje. Het drankje moet zelf bekostigd worden. Voor de muziek zorgt het "Duo Return", terwijl de bekende Nijmeegse carnavalist Cor Voorsluis enkele liedjes zal spelen op zijn mondharmonica. Hij zal ook het door hem op een populaire melodie gezette "Klokketorenlid" ten gehore brengen. Het refrein kan iedereen meezingen. Al met al belooft het een gezellige dag te worden, die al feestend zal worden afgesloten.

Nieuwe telefoonnummers

In dit nummer van Novioposta hebben wij de telefoonnummers al aangepast. Hoewel het nog geen 10 oktober is, leek het ons een goed idee om dat te doen. Let dus op dat u niet te snel bent met het draaien van het nieuwe nummer.

Uitbreiding redactie

Andere verenigingen hebben al moeite om een persoon te vinden die een verenigingsblad maakt. Wij verkeren in de gelukkige omstandigheid over 5 leden te beschikken. Maar als het zo doorgaat wordt het colofon op pagina 1 straks te klein, want er is weer iemand bijgekomen. De heer A.A.W. Brinkhoff heeft vrijblijvend een redactie vergadering meegemaakt en is van plan om samen met de overige redactie leden aan Novioposta te werken. De andere redactie leden wensen hem veel succes en plezier bij dit werk.

Internationaal

Het artikel over de crisis briefkaarten in het Maandblad heeft niet alleen lof geoogst in ons land. Ook de ASNP (American Society for Netherlands Philately) vond het artikel zo interessant, dat zij daarover een commentaar gaf in haar blad. Een mooi succes voor ons lid de heer A. Bosman.

*Bloemenmagazijn
en Plantenkas*

bv bloemisterij

AALBERS

hatertseweg 275
telefoon 55 02 75 • nijmegen

Franse sporen in Afrika

In Europa is de invloed van Frankrijk altijd behoorlijk groot geweest, zeker in cultureel opzicht. Het Frans was bijvoorbeeld eeuwenlang de taal van de hogere standen en de Franse keuken is nog steeds smaakbepalend. Maar niet alleen in Europa, ook in de rest van de wereld speelde Frankrijk een grote rol; en al is het Franse koloniale rijk grotendeels te gronde gegaan, het land heeft zeggenschap behouden over een aantal gebieden in andere werelddelen, zoals Guyana en een aantal eilanden en atollen in de Stille Zuidzee.

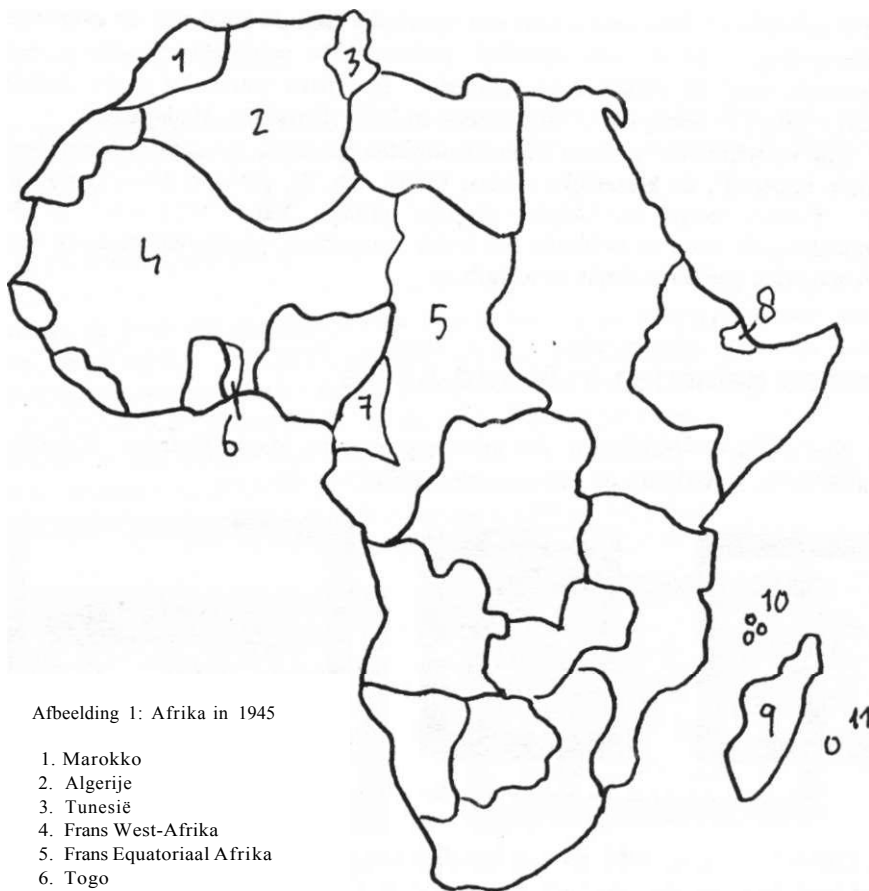
Verreweg de meeste sporen hebben de Fransen buiten Europa echter nagelaten in Afrika. Van dit continent hebben zij in de loop der jaren miljoenen vierkante kilometers in bezit genomen en gehouden, totdat de na-oorlogse dekolonisatiegolf er een eind aan maakte. Het hoogtepunt van die golf lag in 1960, toen maar liefst 13 Franse koloniën in één jaar zelfstandig werden, maar ook in de jaren daarvoor en daarna (Algerije!) veranderde er nogal wat op de kaart van Frans Afrika (afbeelding 1). Over het algemeen bleef het Frans er wel in gebruik als (een) officiële taal.

Voor postzegelliefhebbers hebben de Franse koloniën - en vooral de onafhankelijke staten die daaruit zijn voortgekomen - een stortvloed aan zegels opgeleverd. We willen hier een bescheiden poging doen om die gebieden en hun uitgften op een rijtje te zetten: misschien kan dat voor u aanleiding zijn eens een nieuwe verzameling te beginnen. Zoals gezegd is er volop materiaal te vinden, en voor de prijs hoeft u het over het algemeen niet te laten. Zowel historisch als thematisch zijn deze postzegels vaak zeer interessant.

Afbeeldingen 2-3, eenheidsuitgften.

(2) 'Aigle impérial' (3) ingedrukte landsnaam 'BENIN'

Afbeelding 1: Afrika in 1945

1. Marokko
2. Algerije
3. Tunesië
4. Frans West-Afrika
5. Frans Equatoriaal Afrika
6. Togo
7. Kameroen
8. Frans Somaliland
9. Madagascar
10. de Comoren
11. Réunion

De eenheidsuitgiften

De eerste postzegels in Frans Afrika waren de zogenaamde eenheidsuitgiften, die vanaf 1859 voor alle Franse gebieden werden gedrukt. Waar een (losse) zegel gebruikt is, kan men alleen kan vaststellen aan de hand van de eventuele afstempeling: er werden namelijk puntstempels gebruikt met daarin een lettercode voor de verschillende gebieden. In Afrika waren dit onder andere GOR (Goree, in Senegal), GAB (Gabon) en NSB (Nossi Bé, Madagascar).

Er zijn verschillende reeksen eenheidsuitgiften geweest: de oudste is het type 'Aigle impérial', de keizerlijke adelaar (1859, afb. 2), gevolgd door 'Napoléon III', 'Cérès', 'Sage' en 'Alphée Dubois' (1881). Vanaf 1892 werd op de eenheidszegels voor de koloniën een hokje vrijgelaten waarin dan de naam van een specifiek gebied gedrukt werd (afb.3).

Franse gebieden in Noord-Afrika

In Noord-Afrika behoorden de drie zogenaamde Maghreb-staten: Algerije, Marokko en Tunesië tot de Franse invloedssfeer.

Afbeelding 4-6 zegels van Algerije, Marokko en Tunesië.

ALGERIJE werd in 1962 na een bloedige oorlog onafhankelijk van Frankrijk. Het land koos de republiek als staatsvorm en kent tegenwoordig twee officiële talen: het Arabisch en het Frans. Vanaf 1924 waren in Algerije Franse postzegels met opdruk in omloop (afb. 4), later werden aparte zegels gedrukt voor het gebied.

MAROKKO ontwikkelde zich van een Frans protectoraat (afb. 5) tot een koninkrijk met als huidig staatshoofd koning Hassan II, die zeer regelmatig op Marokkaanse zegels wordt afgebeeld.

In TUNESIË kwam de onafhankelijkheid in hetzelfde jaar (1956) tot stand als in Marokko. Na het uitroepen van de republiek heeft ook hier het Arabisch een officiële status gekregen (afb. 6).

Noord-Oost Afrika

Een wat minder bekende Franse kolonie was FRANS SOMALILAND, ook wel bekend als Afars en Issas (na 1967) en sinds 1977 onder naam van de hoofdstad, DJIBOETI.

Frans West-Afrika

Een van de grote administratieve eenheden in het Franse koloniale gebied was Frans West-Afrika: AFRIQUE OCCIDENTALE FRANÇAISE. Dit was een kortstondige samenvoeging van een aantal koloniën die duurde van 1944 tot 1960, toen zij weer uiteenviel in een aantal onafhankelijke staten.

We noemen hier alleen de namen van deze staten: DAHOMEY, GUINEE, MALI (ontstaan uit FRANS SOEDAN), SENEGAL, IVOORKUST, MAURETANI, NIGER, BURKINA FASO (voormalig OPPER-VOLTA).

Zegels van voor en na de onafhankelijkheid van Senegal zijn te zien op afb. 7.

Afbeelding 7 Oude en nieuwe zegel van Senegal.

Frans Equatoriaal Afrika

Onder de naam Frans Equatoriaal Afrika, AFRIQUE EQUATORIALE FRANÇAISE, waren sinds 1919 de gebieden verenigd die we tegenwoordig kennen als GABON, de CENTRAAL-AFRIKAANSE REPUBLIEK, TSJAAD en KONGO-BRAZZAVILLE.

Overige gebieden

Voor de kust van Zuidoost-Afrika ligt Madagascar, een eiland dat groter is dan Frankrijk zelf, en sinds 1960 een onafhankelijke republiek is onder de naam RÉPUBLIQUE MALGACHE (afb. 8) en later MALAGASY.

De COMOREN (afb. 9) zijn een eilandengroep die pas in 1976 volledig zelfstandig werd, terwijl REUNION nog steeds de status heeft van overzees departement, waar tot 1971 Franse postzegels met opdruk gebruikt werden (afb. 10).

Afbeelding 8-10 zegels van Malagasy, Comoren en Réunion.

TOGO en KAMEROEN tenslotte, zijn voormalige Duitse koloniën, die na de Eerste Wereldoorlog mandaatgebieden werden van de Volkenbond en later als trustgebieden van de V.N. werden bestuurd door Frankrijk. Ook voor deze beide staten werd 1960 het jaar van de onafhankelijkheid.

J. Spijkerman

Bronnen:

- "Onze Jaren 45-70"
- "Filatelie Encyclopedie",
Samson Uitgeverij, Alphen aan den Rijn - Brussel 1979
- Karei Roskam: "De dekolonisatie van Afrika", Bussum 1982
- Michel Ubersee: Afrika

**Ik had
zomaar zin
om je te
schrijven.**

Wij zorgen ervoor. ptt post
.....

FRANSE ENTREESTEMPELS

Of Frankrijk de oudste postorganisatie heeft of niet, in ieder geval staat vast dat in 1464 bij wet de Franse posterijen in het leven werden geroepen. Dóór de Franse regering en alleen vóór de Franse regering, want het vervoer van brieven voor de burgers was niet toegestaan. Enkel voor de paus werd een uitzondering gemaakt en voor niemand anders. Wanneer er overtredingen werden geconstateerd, waren de straffen niet mis. Het was uitkijken geblazen want de doodstraf lag zelfs binnen de mogelijkheden. Maar ja, als de tijd voortschrijdt, dan gaan soms andere motieven een rol spelen. In de 17e eeuw werden de voorschriften iets soepeler maar het vervoer van een brief van een particulier werd als een gunst beschouwd. Het vervoer werd nog gemakkelijker toen in 1668 de nieuwbenoemde staatsman Louvois direct na zijn benoeming een regeling met het postverkeer op Holland wist te bewerkstelligen. In Frankrijk en Holland reageerde men verheugd. De handel met Frankrijk - denk maar aan de wijn in Bordeaux en omstreken - was en is nog steeds van grote betekenis. Daarnaast herbergde Holland nogal wat Franse vluchtelingen - de Hugenoten -, die nu weer in contact konden komen met hun achtergebleven familieleden.

De post in Frankrijk was een regaal. Dat wil zeggen een koninklijk recht om het gezag over de post uit te oefenen en de baten ervan te incasseren. Tot aan de Franse revolutie werd de post verpacht en waren de pachtopbrengsten voor de Kroon. In de Zuidelijke Nederlanden was de post in handen van Thurn und Taxis en in de Republiek der Verenigde Nederlanden in handen van de steden; later vond centralisatie plaats in de Statenpost.

Om vanuit de Republiek der Verenigde Nederlanden in Frankrijk te komen, moest de post door de Zuidelijke Nederlanden en daarom ook door de handen van Thurn und Taxis. Dat ging natuurlijk niet zomaar, daarvoor moesten regelingen komen. Tussen Frankrijk en Thurn und Taxis werden verschillende overeenkomsten aangegaan, b.v. op 18 november 1740 werd tussen beide partijen een verdrag gesloten, waarin werd bepaald dat de post van Holland naar Frankrijk door Thurn und Taxis in gesloten malen (gesloten postzakken) zou worden vervoerd van KUIPERSVEER - ten zuiden van Rotterdam - in Holland naar MENEN in het zuiden van de Zuidelijke Nederlanden tegen de Franse grens bij Lille. In datzelfde verdrag werd ook de route vastgesteld, die van Kuipersveer over Antwerpen, Gent, Kortrijk, Menen en Lille naar Parijs liep. Er was ook nog een andere route over Brussel en Valenciennes.

Op deze kaart is de postroute aangegeven van Kuipersveer naar Menen.

- STEMPELS

In Frankrijk voelde men langzamerhand de behoefte om de brieven uit het buitenland, die Frankrijk binnenkwamen, van een aantekening van het land van herkomst te voorzien. De problemen, verbonden aan het vaststellen van

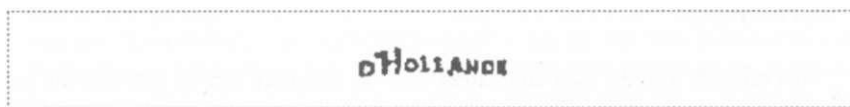
het te betalen port door de ontvangers van de brieven en het gebrek aan aardrijkskundige kennis, zal daar wel niet vreemd aan geweest zijn. Er is weinig literatuur over dit onderwerp - Franse 'HOLLANDE' stempels op brieven uit Holland - maar de studiegroep 'Douwe De Haan' met zes posthistorici hebben een tipje van de sluier weten op te lichten. Het meeste onderzoekwerk hebben de onderzoekers gedaan via gelopen brieven. Nieuwe vondsten kunnen dan soms aanleiding geven tot nieuwe inzichten. In dit artikel willen we U hiervan een voorbeeld geven.

Voor brieven uit Engeland werd bij binnenkomst in Frankrijk het stempel 'D'ANGLETERRE' gebruikt en voor brieven uit Duitsland het stempel 'D'ALLEMAGNE'. Voor post uit Holland werd aan het eind van de 17e eeuw het eerste stempel 'D'HOLLANDE' in gebruik genomen. Het was een klein formaat stempel en het is maar 1 jaar - van november 1695 tot november 1696 - gebruikt. Het heeft dienst gedaan in het Franse grenskantoor Lille. We zullen twee van deze grenskantoren, waar de entreestempels 'HOLLANDE' gebruikt zijn, de revue laten passeren. We beginnen met het grenskantoor Lille.

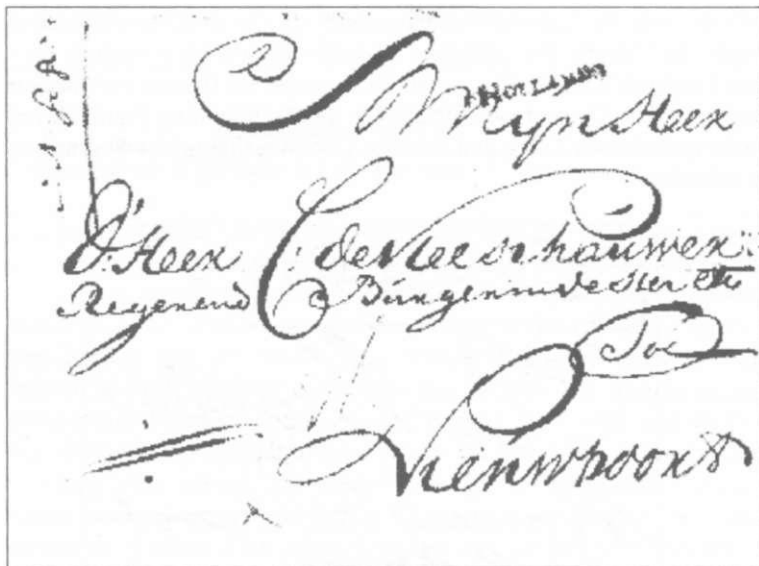
- HET GRENSKANTOOR LILLE

Het grenskantoor Lille was een zeer belangrijk kantoor aan de grens, waar de post vanuit het buitenland Frankrijk binnenkwam. Het werd in vrijwel alle postverdragen genoemd. Post voor en uit Holland, Engeland, Duitsland, Italië, enzovoort ging via het kantoor Lille. In een overeenkomst in 1585 met Leonard en Lamoral Tassis werd Lille al genoemd. In Lille werden de eerste entreestempels in 1695 geplaatst, hoewel sommigen beweren dat het in het enkele kilometers verderop gelegen Pont-Tressin gebeurd zou zijn.

Het eerste stempel (no 1) dus, dat in Lille in gebruik werd genomen, was van een klein formaat en heeft, zoals reeds gezegd, maar een jaar dienst gedaan van november 1695 tot november 1696. Het jaar 1995 is dus voor deze soorten entreestempels een jubileumjaar, want het is precies 3 eeuwen geleden, dat de Fransen met deze stempeling aanvingen.

Stempel no. 1, gebruikt in Lille van november 1695 tot november 1696.

Brief, verzonden 5 november 1696 van Rotterdam via Lille naar Nieuwpoort met het stempel dHollande (no. 1).

Dat eerste model van het stempel 'D'HOLLANDE' maakte plaats voor het volgende (no. 2), dat van februari 1698 tot maart 1714 gebruikt werd. De slijtage van het stempel was groot en het gebruik van versleten modellen (no.2a) heeft lang geduurd. We vinden afdrucken ervan in de periode van januari 1719 tot juni 1741.

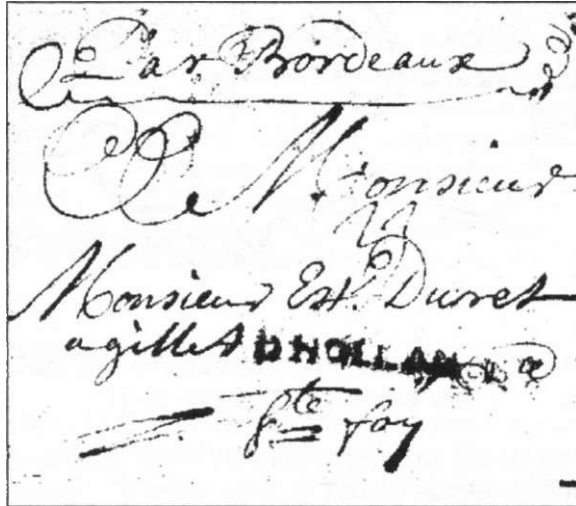
Stempel no. 2, gebruikt in Lille van februari 1698 tot maart 1714.

Stempel no. 2a, gebruikt in Lille van januari 1719 tot juni 1741

Thurn und Taxis had de zorg van de post op de route van Frankrijk naar Holland door de Zuidelijke Nederlanden, die onder Spaans bewind stonden. Tijdens het gebruik van stempel 2 en 2a zijn er twee onderbrekingen van de

werkzaamheden van Thurn und Taxis geweest. De eerste maal was in 1702 toen de Spaanse Successieoorlog uitbrak en die in 1713 eindigde met de Vrede van Utrecht. De Zuidelijke Nederlanden waren gedurende die oorlog door Frankrijk bezet en Thurn und Taxis moest uit Brussel verhuizen en ging naar Frankfurt. De post werd gedurende de bezetting door Frankrijk verzorgd. Na de vrede kwam Thurn und Taxis in 1715 weer terug om de draad opnieuw op te pakken.

Brief, verzonden 20 oktober 1732 van Rotterdam naar Sainte-Foy bij Bordeaux en gestempeld met het versleten stempel D.HOLLANDE (no. 2a).

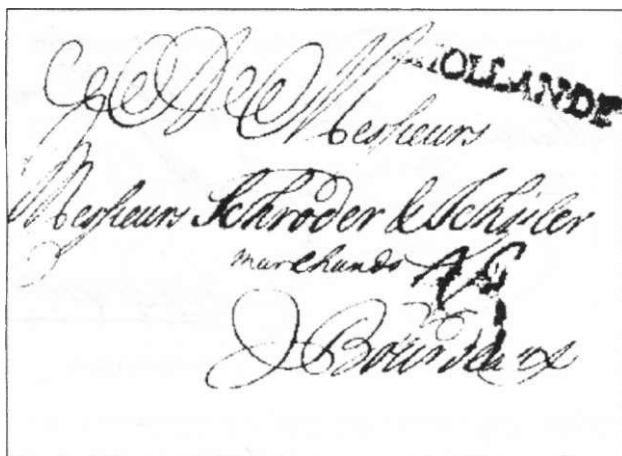
De tweede maal was in 1740 toen de Oostenrijkse successieoorlog uitbrak en verregaande gevolgen had voor heel Europa. De Engels-Spaanse koloniale oorlog was in 1739 begonnen en toen in 1740 Keizer Karei VI van Oostenrijk overleed, was die gebeurtenis de aanloop van een vrijwel complete Europese oorlog, die ook in de verre gewesten, de koloniën, werd uitgevochten. Oostenrijk, gesteund door Rusland, Engeland en de Republiek der Verenigde Nederlanden raakten slaags met Frankrijk, Pruisen, Beieren en Spanje. De aanleiding was het niet erkennen van de opvolging van Maria Theresia in de Oostenrijkse Erflanden. Tot deze Erflanden behoorde de Zuidelijke Nederlanden, die door Frankrijk werden bezet. Dat betekende weer dat Thurn und Taxis voor de post opnieuw tijdelijk werd uitgeschakeld en dat de Fransen de zaak overnamen.

Nog tijdens de Oostenrijkse Successieoorlog werd in Frankrijk een nieuw model stempel (no. 3) in gebruik genomen.

DHOLLANDE

Stempel no. 3, gebruikt in Lille van maart 1746 tot februari 1749.

De oorlog bracht de wereldeconomie in een diep dal. De handel liep sterk terug en de gemoederen raakten ook in ons land zeer verhit. Opstootjes waren aan de orde van de dag. Stromen vluchtelingen uit Staats-Vlaanderen kwamen ons land binnen met verhalen, dat de Franse troepen geen lieverdjes waren. De Fransen hadden snel de Oostenrijkse Nederlanden bezet en ook Staats-Vlaanderen en Staats-Brabant moesten er aan geloven. Het paradepaardje, de als onneembaar beschouwde vestingstad Bergen op Zoom, viel in Franse handen. De geraadpleegde bronnen zeggen dat het postverkeer gedurende deze oorlog zeer gering is geweest en dat is begrijpelijk, omdat de economische situatie zeer slecht was. Toch kwam er een nieuw model stempel en dat zou op 10 maart 1746 gebeurd moeten zijn. En hier doet zich het geval voor dat de beperktheid van een onderzoek soms aanleiding kan zijn van een rectificatie, zoals in het begin van dit artikel is gezegd. Hieronder vindt U een afbeelding van een brief, die op een eerder tijdstip verzonden is dan 10 maart 1746. Deze brief is 13 september 1745 gedateerd, bijna een halfjaar eerder

Monsieurs
Messieurs Schroder & Schiller
marchands
A B
13 septembre 1745

Brief, verzonden 13 september 1745 van Amsterdam naar Bordeaux.
Het stempel DHOLLANDE (no. 3) is geplaatst in Lille

In 1752 werd er het een en ander gewijzigd. Naast Lille werd ook Parijs grenskantoor. Bepaald werd dat de stempeling van brieven uit het buitenland niet meer in Lille maar voortaan in Parijs moest plaatsvinden.

- HET GRENSKANTOOR PARIJS

In Parijs zijn vier verschillende stempels in gebruik geweest van 1752 tot 1809, toen er een nieuwe regeling kwam. Het eerste stempel (no. 4) werd in augustus 1752 in gebruik genomen. Het heeft tot november 1795 dienst gedaan, meer dan 40 jaar.

D'HOLLANDE

Stempel no. 4, gebruikt in Parijs van augustus 1752 tot november 1795.

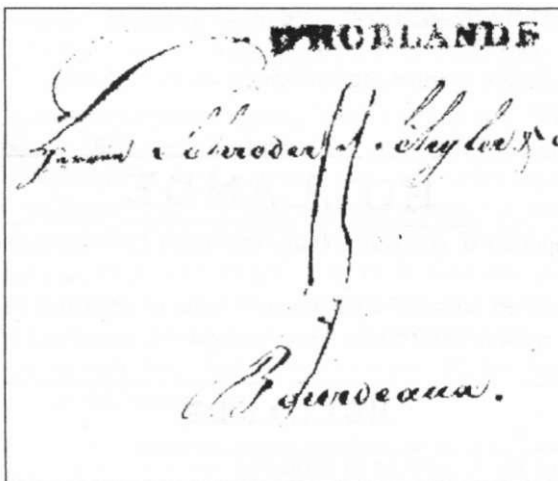

Brief, verzonden 13 juni 1776 van Amsterdam naar Bordeaux.
Het stempelen heeft plaatsgevonden in Parijs
met het stempel D'HOLLANDE (no. 4).

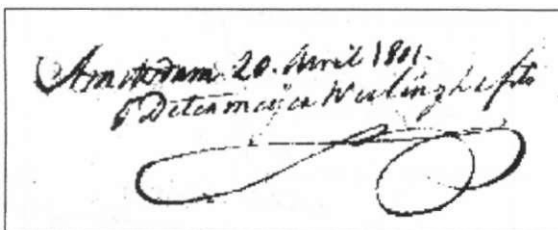
In de laatste dagen van 1795 werd weer een nieuw model stempel (no. 5) in gebruik genomen. De gebruiksduur eindigde op 1 januari 1806.

D'HOLLANDE

Stempel no. 5, gebruikt in Parijs van december 1795 tot januari 1806.

Brief, verzonden 10 april 1801 van Königsberg naar Bordeaux met het stempel D'HOLLANDE (no. 5)

Zijklep van de brief met aantekening (zie tekst)

De brief heeft wel een bijzonderheid, die het vermelden waard is. Hij is verzonden door firma Loreck & Frommer te Königsberg. Rechtstreeks versturen naar Bordeaux was niet mogelijk vanwege de oorlogstoestand tussen Frankrijk en rest van Europa. Daarom werd een tussenstation gezocht.

De Bataafse Republiek was in naam nog zelfstandig en daarom werd de brief naar een bevriende relatie in Amsterdam gezonden met het verzoek deze door te sturen naar de fa. Schröder & Schyler te Bordeaux. Op één van de zijkleppen van de brief staan aantekeningen van de bevriende relatie - de Amsterdamse firma Detemeijer, Wuling & fils - en dat zijn de datum van ontvangst op 20 april 1801 en de naam van het Amsterdamse bedrijf (zie afbeelding op zijklep op voorgaande pagina). In de brief staat een notitie met de datum van ontvangst op 28 april 1801 door geadresseerde in Bordeaux en de datum van het verzonden antwoord op 23 mei 1801.

Het derde Parijse stempel zag het licht in maart 1798 en heeft dienst gedaan tot maart 1807.

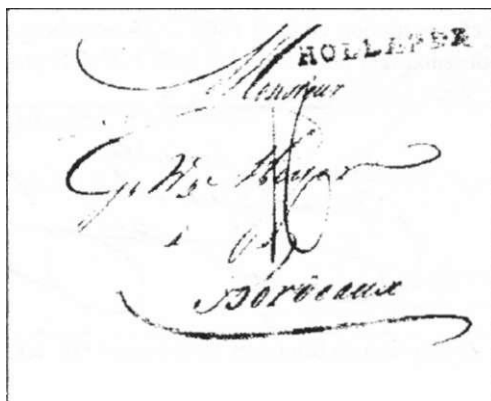
HOLLANDE

Stempel no. 6, gebruikt in Parijs van maart 1798 tot maart 1807

Het vierde en laatste Parijse stempel werd in augustus 1801 in gebruik genomen en werd in 1809 buiten dienst gesteld.

HOLLANDE

Stempel no. 7, gebruikt in Parijs van augustus 1801 tot juli 1809.

Brief, verzonden 10 april 1806 van Amsterdam naar Bordeaux.

Het stempelen heeft plaatsgevonden in Parijs met het stempel
HOLLANDE (no. 7)

De brieven met de Stempels no. 3, 4 en 5 zijn allen geadresseerd aan de firma Schröder & Schyler & Cie te Bordeaux. Interessant is te weten dat deze firma - wijnhandelaren in de regio Bordeaux en opgericht in 1739 - nog steeds bestaat. De fles met het etiket waarop deze mededelingen stonden, had een fantastische inhoud. De wijn van het jaar 1989 smaakte voortreffelijk.

Gedurende het bestaan van de Bataafse Republiek werden geen wijzigingen in het aanbrengen van 'HOLLANDE'-poststempels aangebracht. Ook niet in 1806 toen Lodewijk Napoleon als koning werd aangesteld. Maar tegen het einde van het bestaan van het Koninkrijk Holland werd toch in 1809 het laatste stempel 'HOLLANDE' op de poststukken gezet want op 1 augustus van dat jaar kwam er een nieuwe regeling. Nog geen jaar later werd deze ook overbodig, want in 1810 werd Nederland bij de Franse Republiek ingelijfd. Ons land werd verdeeld in departementen met voor ieder departement een nummer. Het berekenen van het verschuldigde bedrag op ongefrankeerde stukken was daardoor heel wat eenvoudiger geworden. Na het herstel van de onafhankelijkheid in 1813/1814 kwam er in 1818 weer een geheel nieuwe regeling tussen Frankrijk en de Verenigde Nederlanden. Geconstateerd kan worden, dat na het buiten gebruik stellen van de 'HOLLANDE'-stempels, de wijzigingen wel in een heel snel tempo werden doorgevoerd. Politieke situaties waren daar niet vreemd aan.

B. van Charolois

Geraadpleegde literatuur:

P.C. Korteweg,	300 Jaar Postmerken van Nederland.
O.M. Vellinga,	Poststempels van Nederland
J.v.d. Linden,	De 'HOLLANDE'-merken op brieven
van 17e tot de 19e eeuw
Klaas Jansma en
Meindert Schroor,	Onze Vaderlandse Geschiedenis.
Mr. Dr. J.C. van Overvoorde,	Geschiedenis van het Postwezen
in Nederland voor 1795.
A.W.P. Arts,	Het brievenpostwezen te s 'Hertogenbosch
J. Mulder en A. Bosman,	Thurn und Taxis.

FILATELISTEN VER. "NOVIOPOST"

Bestuur

Voorzitter:

J.P. Toussaint, Waterstraat 43
6573 AB Beek-Ubbergen, tel. 024-6841851

Secretaris:

J.G.M. Rademaker, Beethovenlaan 337
6865 DV Doorwerth, tel. 026-3340331

Penningmeester:

A. Thijssen, Postbus 77
6580 AB Malden, tel. 024-3581054
Postbankrekening 575462 t.n.v.
Fil. Ver. "NOVIOPOST" Nijmegen

Veilingen:

H. Pierlo, Bergansiusstr. 13
6523 BV Nijmegen, tel. 024-3225282

Ledenwerving:

Mevr. Th.G. v. Hoogstraten-v. Rijswijk
Zebrstraat 18
6531 TX Nijmegen, tel. 024-3550895

Commissie Activiteiten:

J.H.A. Ebben, Jekerstraat 15
6542 RZ Nijmegen, tel. 024-3771648

Afdeling Jeugd:

H.M. van Rooijen, Heydenrijkstr. 74
6521 LD Nijmegen, tel. 024-3234447

Redactie NovioPosta:

J. Mulder, Hazeleger 218
5431 HT Cuijk, tel. 0485-314047

Uitleenadressen Yvert-catalogus:

Mevr. J.A. Dassel-Nienhuis,
Pandastraat 28
6531 VD Nijmegen, tel. 024-3552698
J.A.W. de Graaf, Malvert 24-26
6538 AP Nijmegen, tel. 024-3440110

NieuwTijdsdienst Buitenland:

Mr. F.M. Hilgers, Prof. Huybersstr. 23
6524 NP Nijmegen, tel. 024-3231150
Postbankrekening 5552048 t.n.v. Hoofd
NieuwTijdsdienst "NOVIOPOST" Nijmegen

Nederlandse FDC-dienst:

P.J. Melsinga, Nervalaan 73
6642 AK Beuningen, tel. 024-6777853
Postbankrekening 4346530 t.n.v. Ned.
FDC-dienst "NOVIOPOST" Nijmegen

Bibliotheek/Rondzending Tijdschriften

H. Janssen, Esdoornstraat 9
6573WV Beek-Ubbergen, tel. 024-6842703

Rondzenddienst

Hoofd Rondzendingen/aanleveren boekjes:

J.M. Rijdsijk, Postweg 37
6523 KR Nijmegen, tel. 024-3221596

Administratie:

A. Thijssen, Postbus 77, 6580 AB Malden
Postbankrekening 2744133
t.n.v. Hoofd Rondzendingen "NOVIOPOST"

Distributie:

J.H.A.A. Reerink, Hillekensacker 20-45
6546 LA Nijmegen, tel. 024-3779202

Subhoofd Oost:

Mevr. M. Dederen, Straalmanstraat 30
6521 JM Nijmegen, tel. 024-3232465

Subhoofd Goffert:

E.J. Hubertus, Luipaardstraat 8
6531 PS Nijmegen, tel. 024-3553735

Subhoofd West:

J.H.A.A. Reerink, Hillekensacker 20-45
6546 LA Nijmegen, tel. 024-3779202

Subhoofd Zuid:

L. v.d. Sloop, Winkelsteegseweg 16
6534 XE Nijmegen, tel. 024-3551815

Subhoofd Maaskant-Oost:

J.H. Geneste, Berkenstraat 23
6598 AZ Heyen, tel. 0485-512203

Subhoofd Maaskant-West:

G.A.J. Kolman, Akkerslagen 45
5364 RG Escharen, tel. 0486-473868

Subhoofd Ooy polder:

A. Vos, Merelstraat 9
6573 AX Beek-Ubbergen, tel. 024-6842669

Gerichte Rondzendingen Ned. en Overzee:

H.J.M. ten Dam, Kluijkskamp 11-33
6545 JE Nijmegen, tel. 024-3781153

Overige Gerichte Rondzendingen:

Mevr. Th.G. v. Hoogstraten-v. Rijswijk
Zebrstraat 18
6531 TX Nijmegen, tel. 024-3550895

Commissie Postzegelbeurs Berg en Dal, van de Stichting "Fiatelle Rijk van Nijmegen", namens "NOVIOPOST":

H. Janssen, Esdoornstraat 9
6573 WV Beek-Ubbergen, tel. 024-6842703